

**Тактика дій
аеромобільно-десантних
(парашутно-десантних)
підрозділів**

У курсі лекцій розкриваються загальні положення тактики дій аеромобільно-десантного (парашутно-десантного) відділення у різних видах бою, при веденні рейдових, десантно-штурмових, аеромобільних дій, у розвідці, при виконанні миротворчих завдань, порядок роботи командира відділення з організації бою, надані методичні поради з підготовки та проведення занять з основних тем тактичної підготовки, згідно з «Програмою бойової підготовки аеромобільних (парашутно-десантних) підрозділів аеромобільних військ».

ТАКТИКА ДІЙ АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНИХ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНИХ) ПІДРОЗДІЛІВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Видавничий дім
«С К І Ф»
Київ – 2023

УДК 356.1
Т 16

Тактика дій аеромобільно-десантних (парашутно-десантних)
Т 16 підрозділів. Навчальний посібник. / Уклад.: В. І. Вовк, І. А. Конопко,
Г. С. Гайдарли. — Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. — 246 с.

ISBN 978-966-570-843-5

У курсі лекцій розкриваються загальні положення тактики дій аеромобільно-десантного (парашутно-десантного) відділення у різних видах бою, при веденні рейдових, десантно-штурмових, аеромобільних дій, у розвідці, при виконанні миротворчих завдань, порядок роботи командира відділення з організації бою, надані методичні поради з підготовки та проведення занять з основних тем тактичної підготовки, згідно з «Програмою бойової підготовки аеромобільних (парашутно-десантних) підрозділів аеромобільних військ».

УДК 356.1

ISBN 978-966-570-843-5

© Вовк В. І., Конопко І. А., Гайдарли Г. С., 2011, 2023.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	9
ТЕМА 1. ВВЕДЕННЯ У СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	11
1.1. Історія зародження та розвитку аеромобільних військ	11
1.2. Розвиток Радянських повітрянодесантних військ у 30-ті роки.....	14
1.3. Повітрянодесантні війська СРСР в роки Другої світової війни	20
1.4. Період розквіту повітрянодесантних військ СРСР (1960-1991)	26
1.5. ЗС України – складова військової організації держави. Види ЗСУ. Роди військ Сухопутних військ	29
1.6. Предмет дисципліни, її наукова основа, роль і місце дисципліни у підготовці курсантів. Інформаційно-методичне та електронне інформаційне забезпечення вивчення дисциплін	33
ТЕМА 2. ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОГО БОЮ В ТИЛУ ПРОТИВНИКА	38
2.1. Загальні положення загальновійськового бою. Види маневру підрозділами та вогнем. Бойовий, передбойовий та похідний порядок. Придані та підтримуючі підрозділи.....	38
2.2. Форми та способи застосування аеромобільних військ. Особливості ведення бою підрозділами аеромобільних військ у тилу противника	43
ТЕМА 3. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНОГО (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНОГО) ВІДДІЛЕННЯ	51
3.1. Призначення, організаційно-штатна структура, озброєння та бойова техніка аеромобільно-десантного (парашутно-десантного) відділення	51

3.2. Поняття “бойові можливості підрозділу” як основа тактичних розрахунків. Складові та показники. Методика розрахунку	56
3.3. Основи управління відділенням при підготовці та у ході бою	62

ТЕМА 4. МОТОПІХОТНИЙ (ТАНКОВИЙ) ВЗВОД, ВІДДІЛЕННЯ (ТАНК) АРМІЙ ПЕРЕДОВИХ КРАЇН СВІТУ У РІЗНИХ ВИДАХ БОЮ

4.1. Організаційно-штатна структура мотопіхотного (танкового) взводу, відділення (танка) армій передових країн світу. Тактико-технічні характеристики озброєння та бойової техніки	66
4.2. Тактика дій мотопіхотного (танкового) взводу, відділення (танка) армій передових країн світу у різних видах бою	72

ТЕМА 5. ПІДГОТОВКА АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНОГО (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНОГО) ВІДДІЛЕННЯ ДО ДЕСАНТУВАННЯ ТА БОЮ

5.1. Зосередження у вихідному районі для десантування. Розташування на місці. Відділення у складі сторожової та безпосередньої охорони.....	76
5.2. Марш у район очікування.....	87
5.3. Підготовка до десантування особового складу, озброєння, техніки та запасів матеріальних засобів	94

ТЕМА 6. АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНЕ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНЕ) ВІДДІЛЕННЯ У НАСТУПІ В ТИЛУ ПРОТИВНИКА

6.1. Основи наступу в тилу противника. Бойовий порядок та бойові завдання відділення у наступі	97
6.2. Порядок роботи командира відділення з організації наступу	100
6.3. Дії відділення у наступі, при захопленні та знищенні об’єкта. Тактика малих груп у наступі.....	102

ТЕМА 7. АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНЕ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНЕ) ВІДДІЛЕННЯ ПРИ ВЕДЕННІ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ДІЙ	112
7.1. Загальні положення	112
7.2. Підготовка аеромобільно-десантного (парашутно-десантного) відділення до десантно-штурмових дій	116
7.3. Ведення десантно-штурмових дій	119

ТЕМА 8. АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНЕ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНЕ) ВІДДІЛЕННЯ В ОБОРОНІ У ТИЛУ ПРОТИВНИКА	128
8.1. Сутність та мета оборони, вимоги до неї. Умови переходу до оборони. Завдання відділення в обороні. Місце позиції відділення в опорному пункті взводу. Розташування відділення на позиції. Бойовий порядок відділення на БМД (БТР) з урахуванням його розподілу на бойові групи. Організація системи вогню	128
8.2. Послідовність та зміст роботи командира відділення з організації оборони поза зіткненням з противником та в умовах безпосереднього зіткнення з ним. Порядок інженерного обладнання позиції відділення. Організація маскування. Складання картки вогню відділення	133
8.3. Ведення оборонного бою аеромобільно-десантним (парашутно-десантним) відділенням. Завдання, прийоми та способи дій військовослужбовців у складі бойових груп в обороні	135

ТЕМА 9. АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНЕ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНЕ) ВІДДІЛЕННЯ У РОЗВІДЦІ	140
9.1. Загальні положення з військової розвідки. Розвідувальні органи, склад завдання. Способи ведення розвідки. Місце відділення у розвідці	140
9.2. Порядок роботи командира відділення з організації дій у розвідці	149
9.3. Дії відділення при веденні розвідки різними способами	151

ТЕМА 10. АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНЕ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНЕ) ВІДДІЛЕННЯ ПРИ ВЕДЕННІ АЕРОМОБІЛЬНИХ ДІЙ	156
10.1. Загальні положення з підготовки та ведення аеромобільних дій підрозділами аеромобільних військ	156
10.2. Підготовка відділення до ведення аеромобільних дій	160
10.3. Ведення аеромобільних дій аеромобільно- десантним відділенням в ході стабілізаційних заходів	162
ТЕМА 11. АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНЕ (ПАРАШУТНО-ДЕСАНТНЕ) ВІДДІЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДІ МИРОТВОРЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ	173
11.1. Загальні положення з ММО. Форми дій підрозділів у ММО	173
11.2. Підготовка підрозділів до участі у міжнародних миротворчих операціях	179
11.3. Відділення на спостережному посту; при патрулюванні місцевості; вибір місця, порядок обладнання та несення служби на контрольно- пропускному пункті	185
ТЕМА 12. МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА КОМАНДИРА АЕРОМОБІЛЬНО-ДЕСАНТНОГО (ПАРАШУТНО- ДЕСАНТНОГО) ВІДДІЛЕННЯ	204
12.1. Організація бойової підготовки у підрозділі. Форми та методи проведення занять з тактичної підготовки	204
12.2. Методика підготовки та проведення тактико- стройових занять з відділенням	212
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	222
ДОДАТКИ	223

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗСУ	Збройні Сили України
СВ	Сухопутні війська
АЕМВ	Аеромобільні війська
ПДВ	повітрянодесантні війська
ПС	повітряні сили
ВМС	військово-морські сили
АА	армійська авіація
ВТА	військово-транспортна авіація
АК	армійський корпус
ПДК	повітрянодесантний корпус
опдбр	окрема повітрянодесантна бригада
ТПД	тактичний повітряний десант
ВРД	вихідний район для десантування
БНС	багатонаціональні сили
ММО	міжнародні миротворчі операції
ДШД	десантно-штурмові дії
ВТЗ	високоточна зброя
ПТЗ	протитанковий засіб
РЗ	рейдовий загін
РД	розвідувальний дозор
БРД	бойовий розвідувальний дозор
ОРД	окремий розвідувальний дозор
ОфРД	офіцерський розвідувальний дозор
БРО	бойова рухома охорона
ПУ	пункт управління
КП	командний пункт
КСП	командно-спостережний пункт
ППО	протиповітряна оборона
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення
ОВТ	озброєння та військова техніка
РУК	розвідувально-ударний комплекс
РВК	розвідувально-вогневий комплекс
РХБР	радіаційна, хімічна та біологічна розвідка
ПТРез	протитанковий резерв
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс
ОВТ	озброєння та військова техніка

ЗМУ	зброя масового ураження
РЕБ	радіоелектронна боротьба
БМ	бойова машина
БМД	бойова машина десанту
БТР	бронетранспортер

ВСТУП

З появою воєн виникла потреба в логічній системі знань про методи підготовки та ведення бою – **тактиці** (від греч. тассо – шикую війська).

Являючись складовою частиною воєнного мистецтва, тактика вивчає теорію і практику підготовки та ведення бою підрозділами, частинами та з'єднаннями різних видів Збройних Сил, родів військ (сил) та спеціальних військ.

Вона поділяється на загальну тактику та тактику видів Збройних Сил, родів військ (сил) та спеціальних військ.

Тактика аеромобільних військ вивчає теорію і практику підготовки та ведення загальновійськового бою у тилу противника частинами і підрозділами аеромобільних військ.

Незалежно від того, якими засобами буде вестися війна, загальновійськовий бій залишається основною формою тактичних дій військ, а отже, і тактика залишається тією базою, на основі якої досягаються оперативні і стратегічні успіхи. Тактикою починається і тактикою завершується будь-який оперативний замисел.

Загальна тактика – головна складова частина тактичної підготовки офіцера любого профілю та будь-якої спеціальності. Її роль визначається тим, що вона складає основу військової підготовки загальновійськового офіцера. Необхідні офіцерські якості формуються в ході вивчення ряду тактичних та тактико-спеціальних дисциплін, але головне місце у вирішенні цього завдання займає тактика, яка досліджує закономірності загальновійськового бою.

Суть тактики підрозділу полягає в тому, щоб зробити підрозділ стійким до поразок, невдач та втрат ключових фахівців, і зберегти його бойові якості.

При організації бою важливе значення має продумане планування, чітка постановка бойових завдань підлеглим, грамотно налагоджена взаємодія та впевнене управління частинами та підрозділами, уміло організована розвідка та інші види бойового забезпечення.

Успіх бою знаходиться у прямій залежності від ретельної підготовки до виконання бойових завдань, забезпечення усіма

необхідними матеріальними засобами, в першу чергу боєприпасами, продовольством, паливно-мастильними матеріалами. Велике значення мають надійно підготовлені до бою озброєння та техніка. Обов'язок командирів полягає в тому, щоб постійно особисто тримати ці питання у полі зору.

У ході бою необхідно добиватись вогневого ураження противника вогнем артилерії та ударами авіації, не проявляти поспішності, необачності та безпечності.

Завдання командирів – прищеплювати підлеглим впевненість у перемозі; в тому, що тільки організовані тісно злучені дії відділення, взводу, роти та батальйону під єдиним командуванням приведуть до успіху, до перемоги над хитрим, жорстоким і підступним противником.

У ході вивчення тактики у курсантів виробляються такі уміння, які необхідні для офіцера будь-якої спеціальності: ретельно оцінювати обстановку, прогнозувати її зміни, приймати доцільне рішення, ставити бойові завдання підлеглим, доцільно використовувати сили та засоби, які є у його розпорядженні, а також вірно враховувати усі фактори, що впливають на хід та результат бою. На заняттях курсанти оволодівають раціональними методами роботи командира, пізнають мистецтво ведення бою, у них формується така важлива якість, як творче тактичне мислення, виробляються уміння проводити аналіз, робити порівняння, зіставляти та систематизувати факти, робити узагальнення, виділяти головне, формулювати висновки, обґрунтовувати свої пропозиції, доводити та відстоювати своє рішення. У подальшому ці якості удосконалюються та розвиваються у процесі вивчення інших дисциплін.

ТЕМА 1. ВВЕДЕННЯ У СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

1.1. Історія зародження та розвитку аеромобільних військ

Зародження Радянських повітрянодесантних військ

Радянський Союз був у числі лідерів світу з питань створення повітрянодесантних військ. Червона Армія вперше застосувала повітряний десант у ході боротьби з басмачами в Середній Азії. У 1927 році на трьох літаках було оперативно перекинуто підкріплення з 15 червоноармійців, а 23 квітня 1929 року в район міста Гарм (Таджикистан) з Термеза шість літаків перевезли повітрям вже 45 бійців кавалерійської бригади. На озброєнні загону знаходилися чотири кулемети та гвинтівки. Перші повітрянодесантні загони своє завдання з розгрому банди басмачів Файзулі (Афганістан) виконали, знищивши в бою за місто Гарм близько 80 басмачів. Зараз цю подію можна впевнено назвати "тактичним повітряним десантом".

Тоді теорія повітряного десанту тільки зароджувалася...

Командувач Ленінградським військовим округом М.М.Тухачевський ще в 1928 році почав активно пропагандувати ідею створення спеціальних підрозділів, призначених для швидкого перекидання повітрям, – прообраз "аеромобільних частин", як би це було названо сьогодні. На його думку, такі підрозділи, озброєні у тому числі і важкою зброєю, повинні були літаками перекидатися в тил противника і там виконувати завдання з порушення роботи тилової структури ворога – знищувати штаби, склади, обози, вузли зв'язку, захоплювати стратегічно важливі об'єкти такі, як мости, перевали тощо. Вантажопідйомність літаків, що існували тоді, дозволяла піднімати в повітря бійців, озброєних мінометами, кулеметами і гранатами. З таким набором вогневих засобів знищити вузол зв'язку або штаб противника було цілком реально.

Про застосування парашутів для висадки бійців тоді ніхто ще не думав. Парашут у той час розглядався виключно як засіб порятунку пілотів, тому увагою військових теоретиків був обділений. Першим військовим парашутистом в СРСР фактично став комбриг Леонід Григорович Мінов. У 1929 році у складі радянської торгової організації "Амторг" він виїхав до США, де

повинен був ознайомитися зі станом парашутної справи в США та закупити для потреб ВПС Робітничо-Селянської Червоної Армії рятувальні парашути. Прибувши на завод компанії "Ірвін" (яка займалася виготовленням рятувальних парашутів та іншого авіаційного спорядження) в місто Буффало штат Нью-Йорк, комбриг отримав запрошення особисто випробувати якість запропонованого йому товару.

Мінов, що приїхав у США як "фахівець з парашутів", просто не міг відмовитися. 13 червня 1929 року він здійснив стрибок із парашутом з висоти 500 метрів. Всього за період відрядження ним було здійснено 3 стрибки. Після прибуття в СРСР він був призначений на посаду інструктора з парашутної підготовки, де почав готувати інструкторів у парашутній справі.

До літа 1930 року Мінов підготував у теоретичній частині 30 парашутистів з числа добровольців. Практичні парашутні стрибки намічено було провести на спеціальних зборах, які відкрилися на аеродромі поблизу міста Воронеж 26 липня 1930 року. Мінов особисто керував проведенням зборів. Перший показовий стрибок (фактично – перший навчально-тренувальний стрибок з парашутом в СРСР) Мінов зробив особисто. Слідом за ним стрибнув відомий льотчик Яків Давидович Мошковський.

За цей час курсантами було виконано 59 тренувальних і показових стрибків з американськими парашутами компанії «Ірвін». Першими радянськими парашутистами стали льотчики Я.Д. Мошковський, І.І. Поваляєв, А.З. Стойлов, Д.Н. Затонський, П.В. Кондратьєв, І. Мухін і ряд інших. Начальник ВПС РСЧА запропонував Мінову підготувати групу парашутистів для здійснення групового стрибка, після чого пояснив: *"...було б дуже добре, якби виявилось можливим по ходу воронезького навчання продемонструвати викидання групи озброєних парашутистів для диверсійних дій на території противника..."*.

Мінов і Мошковський з ентузіазмом сприйняли пропозицію начальника ВПС. З числа найбільш досвідчених курсантів вони відібрали десять добровольців і провели з ними декілька занять. Підготовка до проведення цієї першої десантної операції в Радянському Союзі була закінчена до вечора 31 липня.

2 серпня 1930 року о 9 ранку літак "Фарман-Голіаф" з сімома десантниками (перша група і Мошковський) на борту піднявся в

повітря. Над хутором Ключково з висоти 300 метрів перша група десантувалася на площадку розмірами 600 на 800 метрів.

Вся група покинула борт протягом п'яти секунд. Мошковський залишився в літаку з метою уточнення точки викидання. Тим часом перша група приземлилася на околиці хутора і швидко зібралася біля Мінова. У момент викидання десантники були озброєні нагаками і ручними гранатами. Практично відразу над точкою викидання пройшли три Р-1, які з висоти 150 метрів скинули два м'які поштові мішки і чотири напівважкі короби, в яких знаходилася довгоствольна зброя (зокрема два ручні кулемети), спорядження і боеприпаси, необхідні для виконання бойового завдання. "Фарман-Голіаф", що повернувся на аеродром, забрав решту учасників десанту, і через декілька хвилин з висоти 500 метрів викинув другу групу над площадкою десантування. Приземлення другої групи відбулося в безпосередній близькості від того місця, де в цей час знаходилася перша група. Ще через декілька хвилин обидві групи зібралися разом, привели зброю у бойову готовність та висунулися в вихідний район для виконання бойового завдання. У вихідному районі їх чекала вантажівка, яка доставила парашутистів на аеродром. Завдання першого повітряного десанту було успішно виконане.

В результаті проведеного експерименту була доведена можливість парашутного десантування озброєного особового складу, крім того була перевірена сама техніка викидання людей та вантажів.

Через місяць, 2 вересня 1930 року, на маневрах частин Московського військового округу під керівництвом Якова Мошковського з літака АНТ-9 з висоти 250 метрів був викинутий озброєний парашутний десант у кількості 11 чоловік. У десантуванні брали участь парашутисти – учасники повітряного десанту, проведеного 2 серпня (за винятком Мінова). Цього разу група мала конкретне бойове завдання. Приземлившись, десантна група Мошковського зробила раптовий напад на штаб дивізії, де, забравши оперативні документи, на захопленій вантажній машині відірвалася від переслідування і благополучно повернулася в розташування "своїх" військ. Всього за 1930 рік у СРСР було здійснено 84 показові та тренувальні стрибки з парашутом.

1.2. Розвиток Радянських повітрянодесантних військ у 30-ті роки

Директивою від 18 березня 1931 року Штаб РСЧА створює на базі 11-ї стрілецької дивізії Ленінградського військового округу позаштатний авіаційний моторизований десантний загін.

Цей перший експериментальний десантний загін був дислокований в Красногвардійське Ленінградської області та мав наступний склад:

- стрілецька рота;

- саперний взвод;

- взвод зв'язку;

- взвод легкових машин;

- ескадрилья важкої бомбардувальної авіації (12 літаків ТБ-1);

- корпусний авіазагін (10 літаків Р-5).

Загін отримав на озброєння дві танкетки Т-27, 3 бронемашини, 4 мотоцикли, 10 легкових і 16 вантажних автомобілів, а також 18 кулеметів (з них 4 станкових). За штатом загін мав 164 чоловіки особового складу.

У 1931 році вже було здійснено 621 стрибок з парашутом. Стрибало близько двохсот чоловік, з них чотири жінки. Окрім льотного складу і десантників, з парашутом стрибали 10 командирів частин різних родів військ, у тому числі і майбутній Маршал Радянського Союзу Будьонний С. М. – у той час слухач Військової Академії імені М.В. Фрунзе.

Вже у липні 1931 року з літака ТБ-1 проводиться перше випробувальне десантування на парашуті зразка техніки – пікап ГАЗ-А з безвідкатною гарматою ДРП. Проте в процесі десантування купол парашута порвався, а машина при приземленні отримала великі пошкодження.

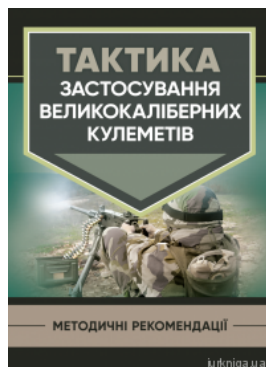
5 січня 1932 року було прийнято рішення сформувати в Ленінградському, Московському, Українському та Білоруському військових округах штатні авіамотодесантні загони.

10 травня 1933 року в місті Пушкіно (Царське Село) силами бійців 3-ї авіадесантної бригади була побудована металева парашутна вежа заввишки 25 метрів. Це була перша в СРСР парашутна вежа.

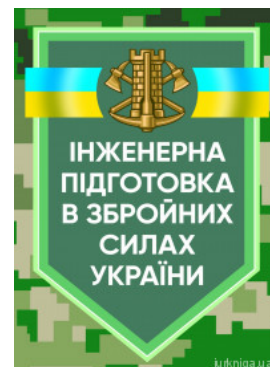
Книги, які можуть вас зацікавити

Організація, управління та вдосконалення системи вогню в сучасних умовах (за досвідом проведення ООС (раніше АТО))

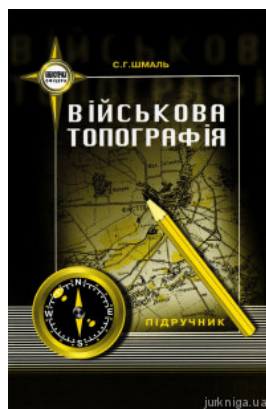
Тактика застосування великокаліберних кулеметів

Інженерна підготовка в Збройних Силах України

Керівництво зі стрілецької справи: перевірка бою, приведення до нормального бою стрілецької зброї, озброєння бойових машин та вивірки їх прицілів

Військова топографія. Підручник

Настанова зі стрілецької справи до 30-мм автоматичного гранатомету на станку "АГС-17"

Перейти до галузі права
Військове право

Перейти на сайт →